

Högby

Åter till det romartida Linnebergsgravfältet

Arkeologisk förundersökning

RAÄ 14, Högby 5:12, Högby socken
Mjölby kommun, Östergötland

SAU rapport 2009:14

Emma Sjöling

Högby

Åter till det romartida Linnebergsgravfältet

Arkeologisk förundersökning

RAÄ 14, Högby 5:12, Högby socken
Mjölby kommun, Östergötland

SAU rapport 2009:14

Emma Sjöling

SOCIETAS
ARCHAEOLOGICA

UPSALIENSIS

SAU rapporter 2009:14
ISSN 1404-8493
©SAU 2010

UTGIVNING OCH DISTRIBUTION
Societas Archaeologica Upsaliensis
Gamla Prefektbostaden
Villavägen 6G, 752 36 Uppsala
post@sau.se
www.sau.se

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens diarienum och datum för beslut

431-2430-09, 2009-04-06

SAU:s projektbeteckning 2119

Uppdragsgivare Vägverket

Ansvarig institution Societas Archaeologica Upsaliensis
(SAU)

Belägenhet

LANDSKAP Östergötland

LÄN Östergötland

KOMMUN Mjölby

SOCKEN Högby

FASTIGHET Högby 5:12

RAÄ 14

FASTIGHETSKARTBLAD 8F 3b Högby

KOORDINATER, SV HÖRNET X6470359 Y156312

121-124 m ö h

Personal Niklas Stenbäck (projektledare),

Emma Sjöling (fältarbetsledare), Elisabet Pettersson,

Lars Sundström, Kim Darmark. Grävmaskinist: Robert

Eriksson, LP Schakt AB

Undersökningen

TYP AV UNDERSÖKNING Arkeologisk förundersökning

UTFÖRANDETID I FÄLT 2009-05-18–2009-05-29

UNDERSÖKT YTA 2150 m² varav 460 m² schaktyta

KOORDINATSYSTEM SWEREF 99 15.00

HÖJDSYSTEM RH 70

INMÄTNINGSSYSTEM Digitalt, totalstation Trimble TCU

Fynd och arkivmaterial förvaras i SAU: s lokaler i väntan på beslut om fyndfördelning

OMSLAGBILD, FRAMSIDA Finrensning i schakten på östra sidan av väg 32. Foto från nordöst av Emma Sjöling, SAU.

OMSLAGBILD, BAKSIDA Rekonstruktion av de resta stenarna från RAÄ 14 Högby vid STF:s vandrarhem på Norrgårdholmen i Mjölby. Foto: Emma Sjöling, SAU.

ALLMÄNT KARTMATERIAL © Lantmäteriet.
Medgivande MS2007/04080.

DIGITALA PLANER Emma Sjöling

FAKTAGRANSKARE Kent Andersson

LEKTÖR Kent Andersson

LAYOUT Karin Hallgren Produktion

TRYCK Kopieringshörnan, Uppsala

Innehåll

Inledning	7
Antikvarisk bakgrund	7
Topografi och fornlämningsmiljö	7
Tidigare undersökningar	10
Målsättning och frågeställningar	12
Undersökningsmetod	13
Undersökningresultat	15
Västra undersökningsområdet	15
Östra undersökningsområdet	17
SCHAKT 19 OCH 36	19
Fynd	24
Prover	24
Utvärdering	25
Sammanfattning	26
Referenser	27
Bilagor	28
Bilaga 1. Schakttabell	28
Bilaga 2. Anläggningstabell	30
Bilaga 3. Anläggningsbeskrivningar	31

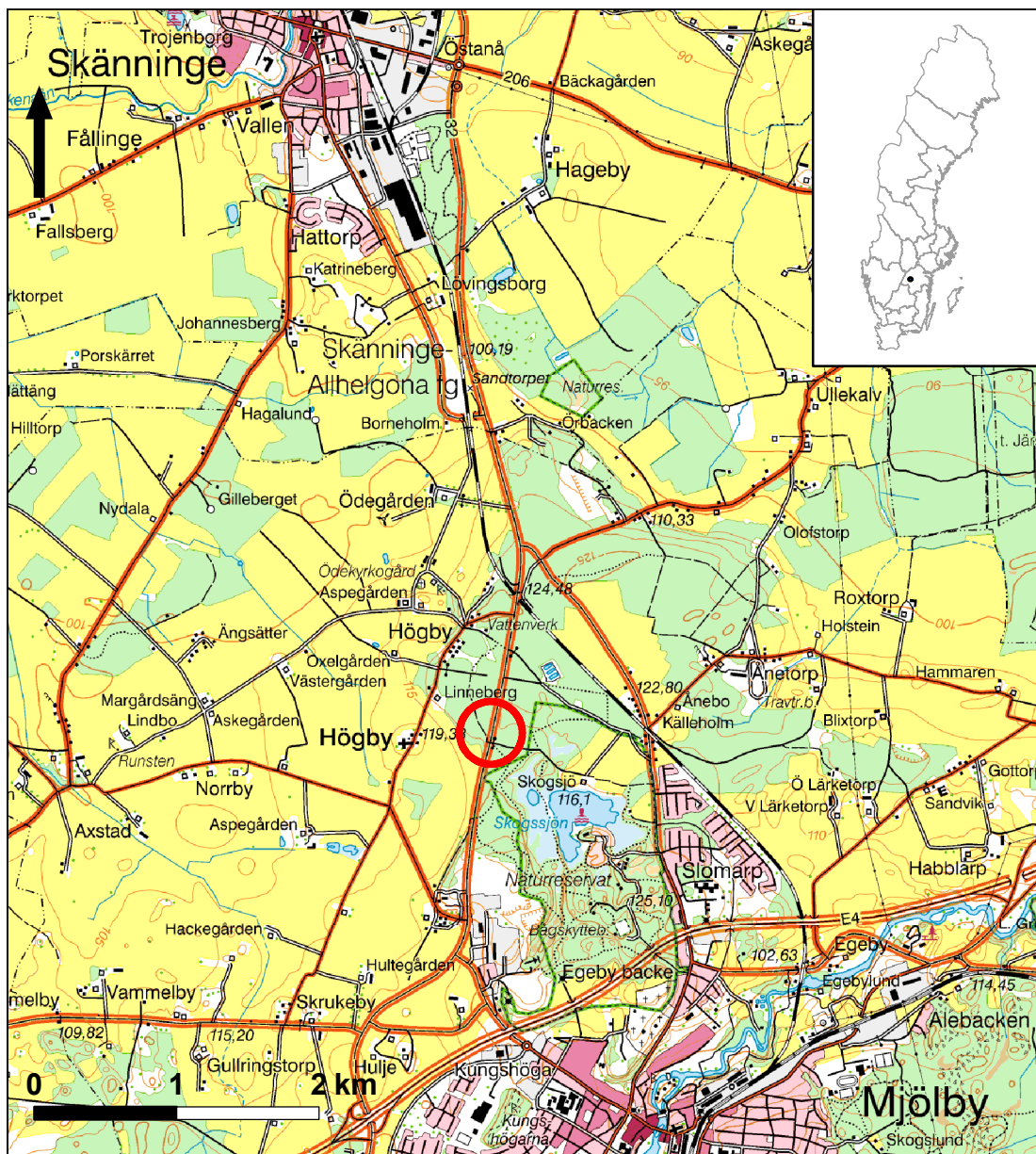

Fig 1. Utdrag ur Gröna kartan, 8F SV Linköping, med undersökningsområdet markerat. Skala 1:50 000. Ur Terrängkarta®Lantmäteriverket Gävle 2007. Medgivande MS2007/04080.

Inledning

Societas Archaeologica Upsaliensis (SAU) genomförde under perioden 2009-05-18–2009-05-29 en arkeologisk förundersökning av resterande delar av det s k Linnebergsgravfältet eller Högby RAÄ 14, vilken är belägen inom fastigheten Högby 5:12 i Högby socken, Mjölby kommun, Östergötland. Undersökningen utfördes på uppdrag av Vägverket efter beslut av Länsstyrelsen i Östergötlands län (dnr 431-2403-09, daterat 2009-04-06) med anledning av en ny- och ombyggnad av väg 50, nuvarande väg 32, mellan Motala och Mjölby.

Förundersökningens ursprungliga målsättning var i första hand att avgränsa den tidigare undersökta RAÄ 14, d v s Linnebergsgravfältet, inom vägarbetsområdet. I samråd med Länsstyrelsen bestämdes det under fältarbetstiden att hela gravfältet skulle avgränsas, d v s att schakt skulle tas upp även utanför vägarbetsområdet.

Förundersökningen utfördes av arkeologerna Kim Darmark, Elisabet Pettersson, Emma Sjöling (fältarbetsledare), Niklas Stenbäck (projektledare) och Lars Sundström. Rapporten har författats av Emma Sjöling.

Antikvarisk bakgrund

Topografi och fornlämningsmiljö

Undersökningsområdet låg på vardera sida om nuvarande väg 32 mellan Motala och Mjölby. De tidigare kända gravarna från Linnebergsgravfältet, Högby RAÄ 14, var belägna där väg 32 numera ligger samt strax öster om vägen och ett viltstängsel. Fornlämningen låg på krönet av en ås med öst-västlig riktning. Området utgjordes av momark till största delen bevuxen av odlad tallskog (se fig 6). Ett hundratal meter öster om vägen låg Skogsjöområdets naturreservat och några hundra meter väster om vägen övergick skogen i slättmark. Marken bestod av isälvsediment (sand eller grusig sand) täckt av ett 0,3-0,4 m tjockt humuslager (uppgifter från SGU-jordartskartan). Höjden över havet varierade mellan 121-124 m. Vid viltstängslet på den västra sidan framkom en 16 m bred störning efter en vattenledning samt fyllnadsmassor bestående av grus och finsand (fig 4). Väster om störningen utgjordes ytan av skogsbevuxen momark och isälvsediment.

Fornlämningsmiljön i Högbyområdet har stor variation med lämningar av både boplats- och gravfältskaraktär, från neolitikum till 1500-tal (fig 2). Här redovisas endast relevanta fornlämningar i korta drag. För en mer ingående skildring av fornlämningsmiljön hänvisas till slutundersökningsrapporten av Linnebergsgravfältet (Helander & Zetterlund 1998).

I Högby socken finns ett flertal järnåldersgravfält, hålvägar och runstenar. Här ligger även Högby ödekyrka och ödekyrkogård.

Kring Linnebergsgravfältet finns flera hålvägar eller delar av hålvägar (Högby RAÄ 57, 64, och 79). Hålvägen Högby RAÄ 57, som ligger strax öster om gravfältet, har tolkats vara en del av den medeltida eller ännu äldre Östra Holvägen mellan Småland och Skänninge (Helander & Zetterlund 1998:7). Östra Holvägen går även förbi Högby ödekyrka. Den intilliggande hålvägen Högby RAÄ 64 undersöktes inför bygget av väg 32 och sträcker sig i en öst-västlig riktning. Av de 12 runstenar som finns i Högby socken påträffades tre när man rev den medeltida kyrkan (Högby ödekyrka och ödekyrkogård).

Ett antal järnåldersgravfält är belägna i Högby socken, bl a RAÄ 19, 54 och 87. Högby RAÄ 87 som låg 1 km norr om Linnebergsgravfältet undersöktes även det i samband med bygget av väg 32 (Skjöldebrand 1997). Gravfältet, som delvis är samtida med Linnebergsgravfältet (200 f Kr–300 e Kr), liknar detta i flera avseenden inte minst vad gäller det yttre gravskicket med olika former av stensättningar samt resta stenar. Här fanns både skelettgravar och brandgravar. Vid förundersökningen av boplatslämningarna vid Högby RAÄ 87 under våren 2009 framkom ytterligare några stensättningar/stenkonstruktioner (muntl uppgift Katherine Bless Karlsen, KM). Ett annat borttaget gravfält från yngre järnåldern är Högby RAÄ 54 som låg nordväst om Högby ödekyrka. Här undersöktes åtta av ett 20-tal stensättningar med fynd av bl a ett hängsmycke från 800-tal. Ytterligare ett gravfält i Högby socken är Högby RAÄ 19 med fyra högar och 28 stensättningar (Lindahl 1950).

I den intilliggande Mjölby socken ligger ett antal gravfält. Mjölby RAÄ 231, även kallad Kungshögarna, består av 20 högar, 80 runda stensättningar, 12 treuddar, tre resta stenar och en skeppsformig (?) stensättning. Gravfältet är sannolikt från förromersk-romersk järnålder. Andra gravfält i Mjölby socken är t ex RAÄ 214 bestående av flatmarksgravar och RAÄ 230 med minst sex stensättningar. Mjölby RAÄ 234–236 undersöktes i samband med byggandet av väg 32 och resulterade i gravar från yngre bronsålder-romersk järnålder men framför allt från förromersk järnålder. Dessa bestod av urnebrandgropar, urnegropar och brandgropar. Sex av gravarna innehöll barnkremeringar (Carlsson *et al* 1996).

Ortnamnet Högby syftar på någon typ av hög eller förhöjning, troligen där Högby gamla kyrka var belägen (Helander & Zetterlund 1998:8). En av runstenarna från kyrkan har gårdsnamnet "Hugbu" inristat (Carlsson *et al* 1996:9).

Första beläggen för gravar vid Högby RAÄ 14 är från 1870 och uppträder i "Östergötlands Minnesmärken" (Helander & Zetterlund 1998:8 o där anflitt). Här omnämns lämningar öster om Linneberg: tre höga stenar tolkade som rester efter en domarring samt en rund stensättning. En fornminnesinventering gjordes 1948 och 1981 där de resta stenarna också tolkades som rester efter en domarring (Helander & Zetterlund 1998:8).

Fig 2. Fornlämningar enligt FMIS kring undersökningsområdet. Högbysåtergränd 14 är markerat i gult och övriga gravfält är markerade med grön färg och fet text. Utdrag ur Gröna kartan, 8F SV Linköping, Skala 1:30 000. Ur Terrängkarta®Lantmäteriverket Gävle 2007. Medgivande MS2007/04080.

Tidigare undersökningar

1992 utförde UV Linköping (numera UV Öst) en arkeologisk slutundersökning av Högby RAÄ 14, Linnebergsgravfältet. Nedanstående uppgifter om gravfältet kommer från Annika Helander och Peter Zetterlunds rapport "Högby-Linnebergsgravfältet från romersk järnålder" (1998).

Innan slutundersökningen var endast tre resta stenar och en stensättning kända sen tidigare. Vid undersökningen 1992 framkom ett komplext gravfält med både brandgravar och skelettgravar med ett högst varierande yttre gravskick. Gravfältet bestod av stora stensättningar, resta stenar med kantkedjor, omarkerade eller oansenligt markerade brandgravar samt nedgrävda stenkonstruktioner med skelettgravar. Det som utmärker Linnebergsgravfältet är dels den stora variationen av yttre och inre gravskick med både kremeringar och skelettgravar, dels den mängd fynd som indikerar både högstatusgravar och kvinnogravar. Gravfältet har daterats till romersk järnålder utifrån framför allt metallfynd. När det gäller skelettgravarna har morfologi, orientering, stratigrafi och i vissa fall fynd, harts och obrända människoben varit avgörande för dateringen. Merparten av brandgravarna har daterats till äldre romersk järnålder medan alla utom två av skelettgravarna har daterats till yngre romersk järnålder. Några av brandgravarna kan ha tillkommit redan under förromersk järnålder och två av skelettgravarna har daterats till folkvandringstid utifrån fynden.

Gravfältet kan delas in i fyra morfologiskt och delvis rumsligt skilda gravgrupper (Helander & Zetterlund 1998:14ff) (se även fig 3 och 13):

- Stora stensättningar från öst till väst, centralt placerade på gravfältet med brandgravar som inre gravskick
- Resta stenar med kantkedja i sydöst
- Omarkerade brandgravar eller brandgravar markerade med en mindre stenansamling i söder (grupp A)
- Skelettgravar, centralt placerade på gravfältet

De sex stora stensättningarna tangerade varandra och bestod av vällagda stenpackningar av småsten med en diameter på 8–18 m. Alla utom en var enskiktade. Kantkedjor eller delar av kantkedjor fanns på flera av dem. Enstaka brandgravar låg antingen i eller under dessa stensättningar.

Gravgruppen "resta stenar" låg tätt samlade söder om stensättningarna. Gruppen bestod av tre bevarade resta stenar (eller klumpstenar) och fundament till två borttagna stenar. Alla fem hade vällagda rundade kantkedjor. Invid varje rest sten eller fundament låg en brandgrav.

De omarkerade brandgravarna eller de brandgravar som hade en mindre stenansamling som markering låg mestadels koncentrerade i söder, strax väster om de resta stenarna. Stenarna i fyllningen bestod både av moränsten och av eldpåverkad sten.

Skelettgravarna, som uppgick till 14 stycken, har delats in i

tre grupper efter deras konstruktion (Helander & Zetterlund 1998:20ff). Dessa består av enkla, ostrukturerade nedgrävningar (P); fyllningar med större stenar (Z) eller nedgrävningar med bottenkonstruktioner och en klumpsten som gravmarkering (D). Skelettgravarna var antingen nedgrävda genom stensättningarna eller låg nedgrävda mellan stensättningarna. De var alla omarkerade förutom grupp D som hade en synlig klumpsten i ytan. Gravarna upptäcktes genom de stenfria ytor som uppstått när graven grävts genom stensättningarna och sedan fyllts igen med stenar från packningen. Skelettgravarna var ovala eller avlånga till formen och orienterade i nord-sydlig riktning.

Av 48 gravar var 34 brandgravar och 14 skelettgravar. Bland brandgravarna fanns 14 brandgropar, 10 bengropar, fyra urnebrandgropar, fyra urnegropar och två benlager. Sex av de 14 brandgroparna påträffades antingen i eller under de stora stensättningarna medan flertalet av bengroparna hittades invid de resta stenarna. I åtta av gravarna (urnebrandgropar eller urnegropar) låg benen i benbehållare gjorda av svepkärl med hartstättningsring. I två av dem fanns näver fortfarande bevarat. I fem av gravarna fanns även ett bikärl i keramik nedlagt.

Den osteologiska bedömningen gjord av Berit Sigvallius resulterade i en övervägande del kvinnogravar (i Helander & Zetterlund 1998:19, 53f). Av 16 analyserade gravar bedömdes sex till kvinnor, två till män, fyra till vuxna av obestämt kön samt två till barn och ytterligare två till ungdomar. Den arkeologiska könsbedömningen visade en klar dominans av kvinnogravar. Majoriteten av föremålen har tolkats som typiska för kvinnogravar. Fynden bestod av framför allt av dräkttillbehör, smycken och redskap kopplade till läderhantverk.

Fynden i gravarna var många och välbevarade även om de flesta av gravarna var fyndtomma. De mest uppseendeväckande fynden var en silverfibula och ett förgyllt silverbleck, båda med glasinläggningar. Dessa påträffades i en skelettgrav som var nedgrävd genom den största stensättningen. Det bör tilläggas att resterande skelettgravar saknade föremål med undantag för en grav som hade en eventuell dryckeshornsdel. Silverfibulan var en sk armborstfibula med blå glasinlägg, daterad till perioden 200–250 e Kr. Det med silver förgyllda bronsblecket kan också ha tillhört en fibula enligt Helander & Zetterlund (1998:44f).

Resterande föremål hittades i brandgravar. Smyckena utgjordes av glas- och bronspärlor och kapselhängen av brons. Dräkttillbehören bestod av bronsfibulor, söljor, remändebeslag och en dräkt-nål. Bland redskapen som framkom är det som tidigare nämnts framför allt föremål kopplade till läderhantverk som utmärker sig. Här är det kombinationen av krumkniv, pryl och nål som antyder någon typ av läderaktivitet. Denna typ av redskapsset uppträder ofta i kvinnogravar. Åtta krumknivar fanns i sex brandgravar, nålar fanns också i sex gravar varav fem i kombination med en krumkniv. Prylar fanns tre gravar där det även fanns en krumkniv och nål. Övriga föremål bestod av bl a nycklar och lås, en kam, en

skära, en hårnål samt organiskt material som obrända enbär och jordknöl av brudbröd.

Sammanfattningsvis kan Linnebergsgravfältet delas in i fyra skeden enligt Helander och Zetterlund (1998:fig43):

Skede I:

Äldre romersk järnålder, period IV:1 (0–100 e Kr),
eventuellt enstaka brandgravar från förromersk järnålder
Brandgravar
Två brandgravar med fynd, resten fyndtomma
Brandgravarna var omarkerade eller markerade med
stenansamlingar (d v s perioden innan stensättningarna)
Majoriteten av bengroparna

Skede II:

Äldre romersk järnålder, period IV:2 (100–200 e Kr)
Fem stora stensättningar anlades med brandgravar
centralt belägna i fyra av dem.
Majoriteten av gravgåvorna
Datering av brandgravarna utifrån fynd

Skede III:

Yngre romersk järnålder, period V (200–400 e Kr)
Skelettgravar nedgrävda genom de stora stensättningarna
eller intill dem
Majoriteten av skelettgravarna
Datering av skelettgravarna utifrån morfologi, stratigrafi,
orientering och i vissa fall harts, ben och fynd

Skede IV?:

Folkvandringstid (400–550 e Kr)
Ev två skelettgravar i öster samt en centralt
belägen brandgrav
Datering utifrån fynd, dock osäkra

Målsättning och frågeställningar

Syftet med föreliggande undersökning var ursprungligen att säkerställa att inga ytterligare gravar eller andra anläggningar fanns inom vägarbetsområdet vid Högby RAÄ 14, d v s att avgränsa fornlämningen inom vägarbetsområdet. I samråd med Länsstyrelsen beslutades under pågående fältarbetet att en utvidgning av förundersökningsområdet skulle göras i syfte att avgränsa hela fornlämningen. Det innebär att schakt skulle tas upp även utanför vägarbetsområdet.

Målsättningen med förundersökningen var, förutom att avgränsa hela fornlämningen, även att beskriva fornlämningens karaktär, datering, omfattning, sammansättning och komplexitet.

Resultaten ska bindas samman med resultaten från slutundersökningen från 1992 och ligga till grund för eventuella kommande beslut för Länsstyrelsen samt vara vägledande för Vägverkets vidare planering.

Undersökningsmetod

Förundersökningen genomfördes med hjälp av sökschaktning, finrensning, inmätning med totalstation samt dokumentation i form av bl a sektionsritning och digital fotografering. Svårbedömda anläggningar mättes in, handgrävdes och sållades till hälften för att fastställa karaktär medan tydliga anläggningar (gravar/stensättningar) endast mättes in, finrensades och dokumenterades i fält. Inmätningarna har förts över till databassystemet Intrasis för vidare behandling i GIS-miljö (ArcView/ArcMap). Schakten, förmodade anläggningar, topografiska objekt såsom större stenar, störningar samt ett fåtal fynd mättes in med totalstation Trimble TCU i koordinatsystem SWEREF 99 TM.

Inom det ursprungliga undersökningsområdet, d v s inom vägarbetsområdet, togs 22 schakt upp med maskin, 10 på västra sidan av väg 32 och 12 på den östra sidan (fig 3). Området var från början ca 2 150 m², ca 870 m² på västra sidan av vägen och 1 280 m² på den östra sidan. Efter samråd med Länsstyrelsen togs det upp ytterligare 14 schakt. Sammanlagt grävdes 36 schakt inom området, 18 schakt på vardera sida av väg 32. På den östra sidan av vägen togs schakt upp ca 50 m öster av viltstängslet och på den västra sidan av vägen sträckte sig schakten upp till ca 35 m från viltstängslet. I nord-sydlig riktning sträckte sig området över ca 90 m. Den totala schaktytan var ca 460 m².

Den hjulburna maskinen med planskopa hade en skopbredd på 1,6 m. Schakten grävdes skiktvis ned till nivån under matjordslaget där finrensning av schakten vidtog. Schaktens djup varierade mellan 0,2–0,4 m. Framkomligheten för maskin var begränsad på den östra sidan och väster om störningen på den västra sidan av vägen p g a den planterade tallskogen. Maskinen hade svårigheter att ta sig fram bland träden, speciellt i områdets centrala delar. Detta ledde till att vi tog upp schakt där terrängen tillät. Riktningen på schakten var först öst-västliga (eller OSO-VNV) för att i de trädbevuxna områdena övergå till mer oregelbundna riktningar och längder på schakten. De två schakt som gav indikationer på stensättningar, schakt 19 och 36, vidgades till dubbel bredd för att lättare kunna få en överblick. Efter undersökningen, men innan igenläggningen av schakten, lades täckduk över schakt 19 och 36.

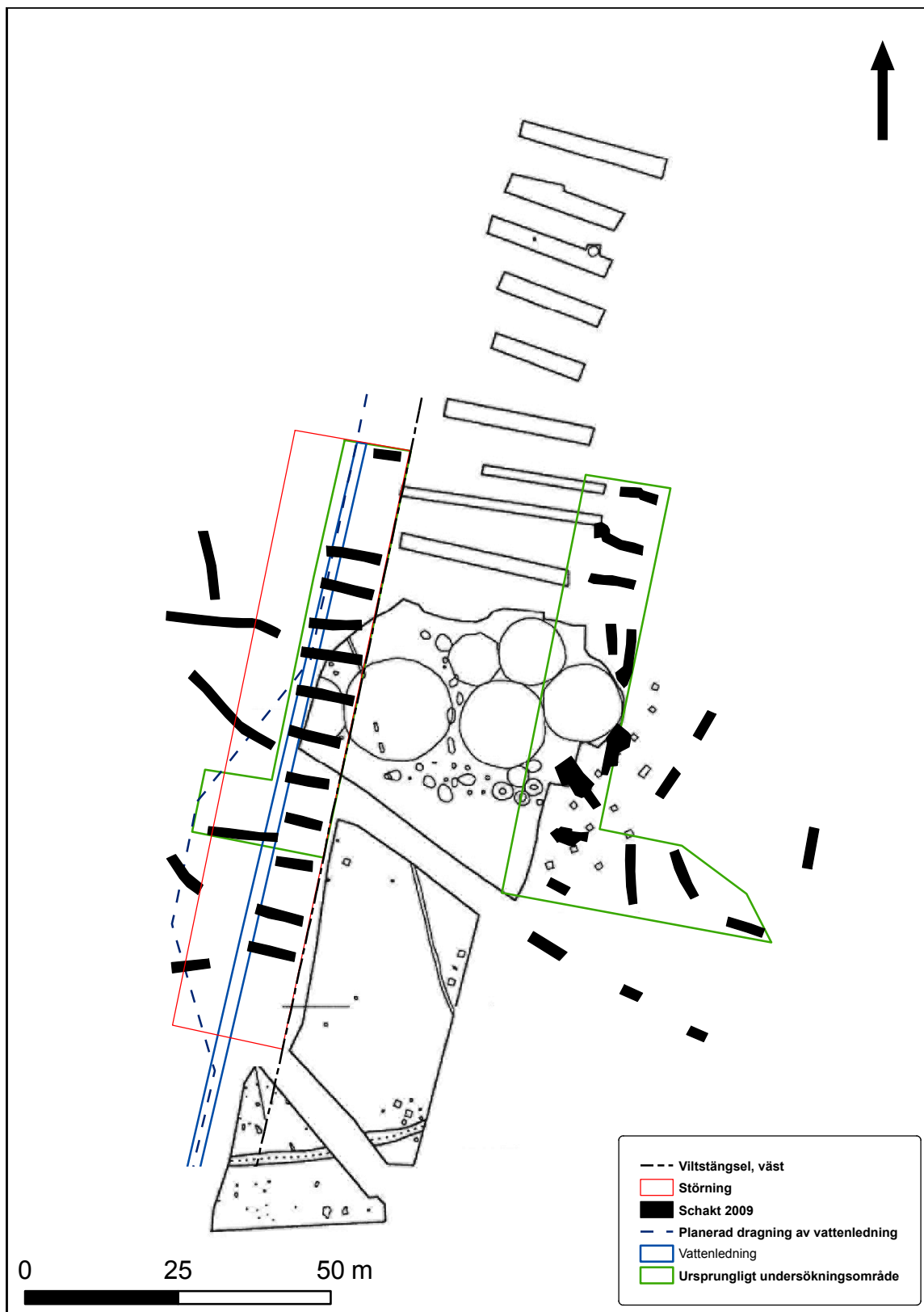

Fig 3. Kartan visar det ursprungliga förundersökningsområdet i grönt, förundersökningsschakten i svart och slutundersökningsschakten med anläggningar från 1992 markerat med svart kant. Skala 1:1 000.

Undersökningsresultat

Sammanlagt framkom 19 anläggningar i de 36 schakten varav 16 anläggningar undersöktes helt eller delvis. Nio anläggningar tolkades som kulturpåverkade eller eventuellt kulturpåverkade medan resterande tio anläggningar utgick. Tre anläggningar (A1400, A1439 och A1454) tolkades som delar av stensättningar och undersöktes därmed inte vidare. Redovisningen av förundersökningen har delats in i två delområden, västra undersökningsområdet och östra undersökningsområdet baserat på läge i förhållande till riksväg 32. För schaktbeskrivningar och anläggningsbeskrivningar hänvisas till bilaga 1-3.

Västra undersökningsområdet

Det västra undersökningsområdet kan delas in i två ytor. Dels den yta intill viltstängslet som visade sig vara störd av en vattenledning med tillhörande fyllning, dels den skogsbevuxna ytan i väster med bl a en skogsväg.

Vid undersökningen 1992 visade det sig att en vattenledning hade förstört och halverat den västligaste belägna stensättningen A3606 (Helander & Zetterlund 1998:12). Störningen gick i en NNO-SSV-riktning och var belägen ca 10 m längs med schaktets västra kant (se fig 13). Vid undersökningen 2009 bestämdes det att schakt skulle tas upp norr, söder och väster om störningen för att se hur pass omfattande störningen var. Den visade sig sträcka sig från viltstängslet och ca 16 m västerut (fig 4 och 5). 13 schakt i OSO-VNV-riktning (schakt 1-13) och delar av tre schakt med varierande riktningar (schakt 28,

Fig 4. Avbaning inom västra undersökningsområdet. Foto från söder av Emma Sjöling, SAU.

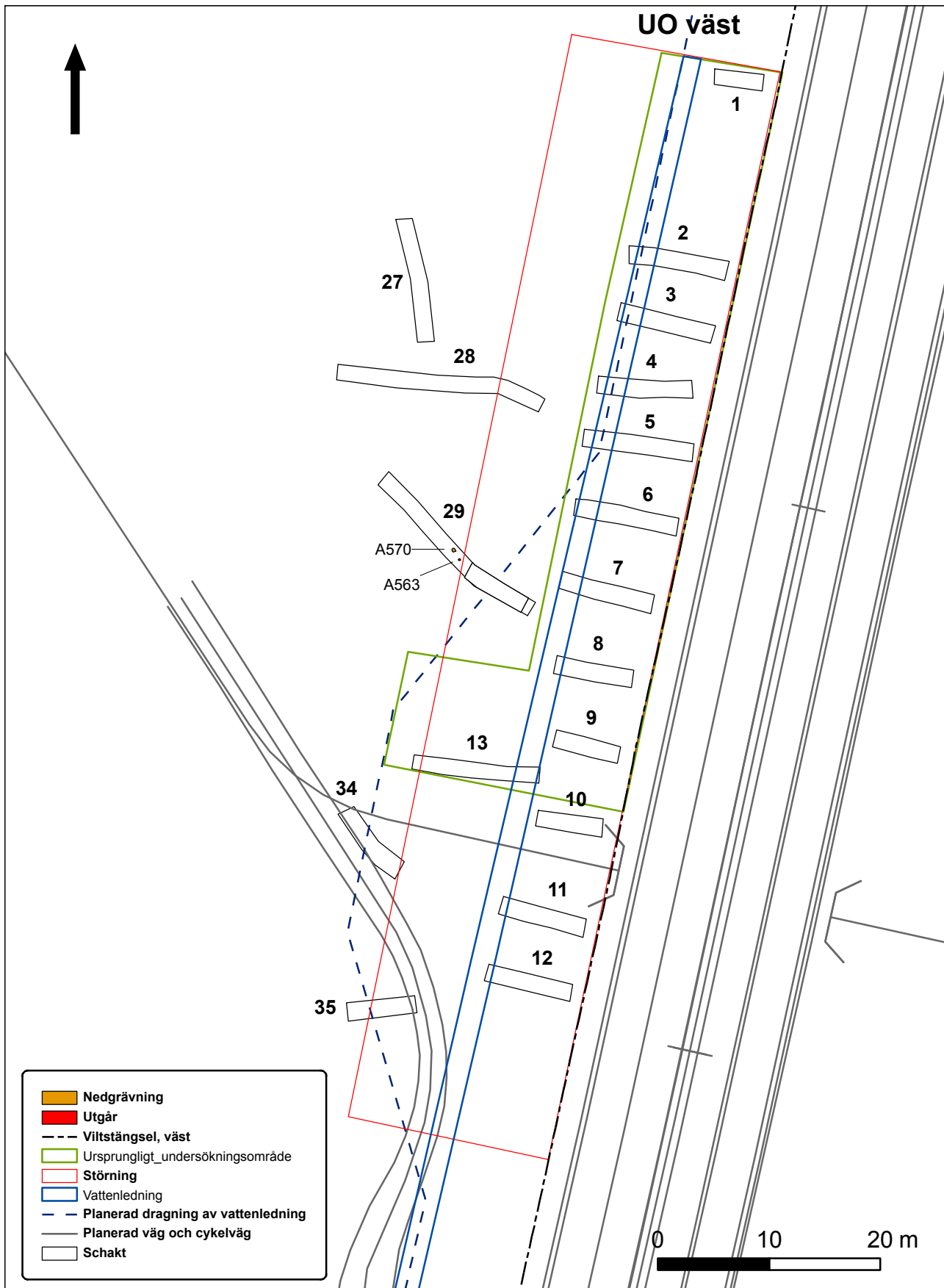

Fig 5. Översiktsbild över det ursprungliga förundersökningsområdet, sökschakt samt anläggningar på den västra sidan av väg 32. Skala 1:500.

29 och 35) visade sig innehålla störningar. Störningarna bestod av fyllnadsmassor i form av sand och grus samt kompositmaterial för den nedgrävda vattenledningen.

Två schakt grävdes vid en befintlig grusväg som planeras bli en gång- och cykelväg (schakt 34 och 35). Här kommer även vattenledningens nya dragning att ligga. De delar av schakten som inte innehöll grus bestod av rödbrun sand utan någon kulturpåverkan. De två västligaste schakten (schakt 27, 28 och 29) innehöll inga fornlämningsindikationer och visade att fornlämningen var avgränsad åt väster. Dessa schakt låg i skogsmark med delvis avverkad skog och innehöll ingen kulturpåverkan med undantag av eventuellt en anläggning. Anläggningen (A570) tolkades som en nedgrävning som eventuellt skulle kunna vara ett pinnhål. Tolkningen är osäker med tanke på att inga andra pinnhål eller anläggningar påträffades i närheten. Matjordsdjupet i de tre västliga schakten var ca 0,2-0,3 m och under detta framkom ett rödbrunt lager med inslag av grus. De tre schakten var i stort sett fria från stenar.

Sammanfattningsvis kan sägas att fornlämningen är avgränsad inom det västra undersökningsområdet, d v s fornlämningen fortsätter inte väster om den 16 m breda störningen.

Östra undersökningsområdet

Det östra undersökningsområdet utgjordes till största delen av gräsbevuxen momark med planterad tallskog. Från viltstängslet och ca fyra till sju meter österut syntes schaktytan från slutundersökningen 1992. Numera går en skogsstig över området. I det

Fig 6. Östra undersökningsområdet innan avbaning. Stensättningen A7221, som påträffades vid slutundersökningen 1992, låg vid öppningen mellan träden till vänster på bilden. Foto från norr av Emma Sjöling, SAU.

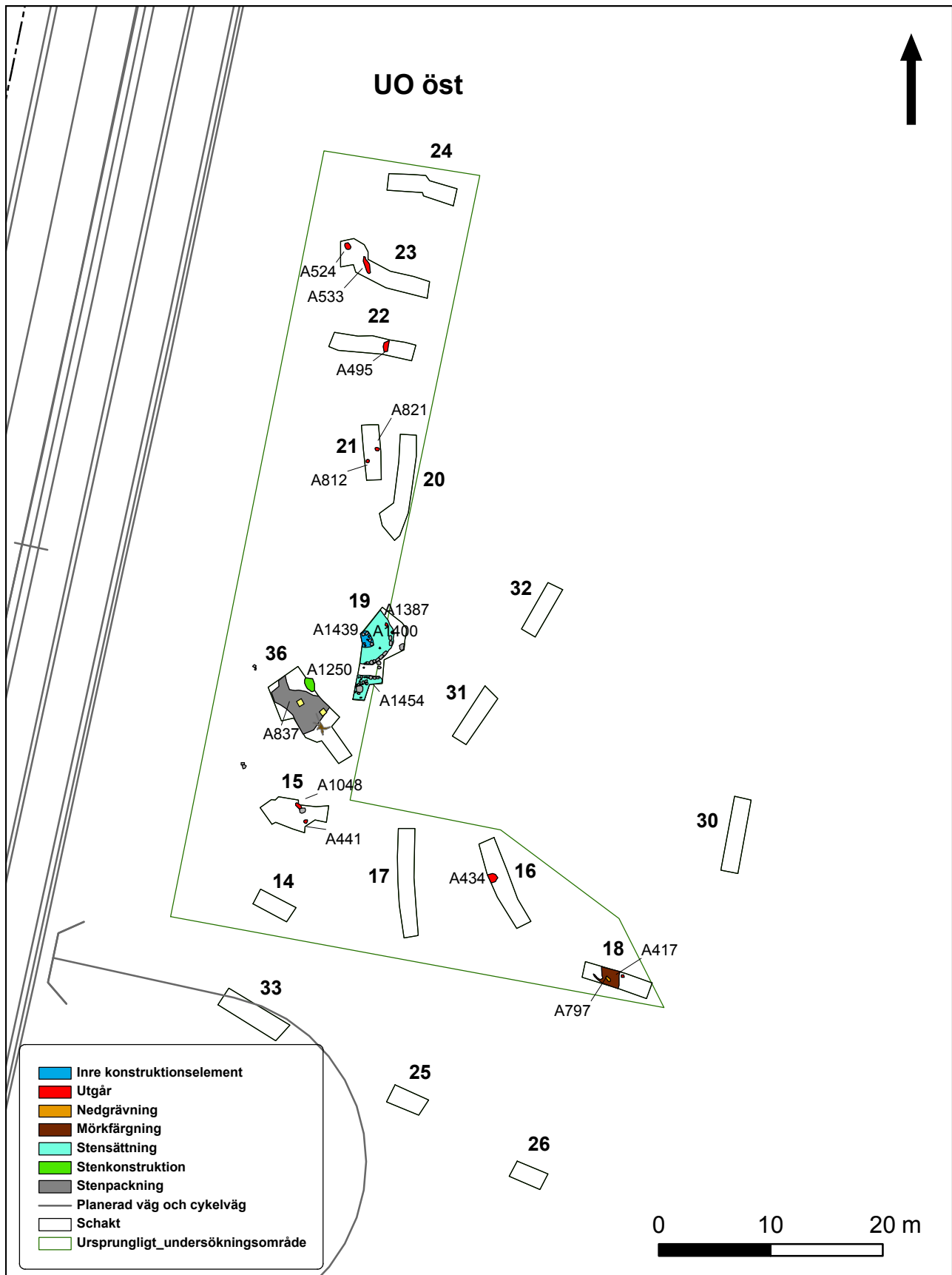

Fig 7. Översiktsbild över det ursprungliga förundersökningsområdet, sökschakt samt anläggningar på den östra sidan av väg 32. Skala 1:500.

centralt belägna området syntes schaktet efter den stora stensättningen A722I, vilket sträckte sig ca 13,5 m österut från viltstängslet (fig 3 och 6).

Totalt grävdes 18 schakt på den östra sidan av väg 32. Av dessa påträffades fornlämningar av gravkaraktär i två schakt (schakt 19 och 36). I övriga schakt undersöktes alla förmodade anläggningar vilka antingen utgick eller bedömdes som mörkfärgningar/nedgrävningar med eventuell kulturpåverkan. Gravfältet sträcker sig med andra ord högst ca 10 till 15 m sydost och ost om den stora stensättningen A722I från slutundersökningen 1992.

I schakt 14-18, 20-26 och 30-33 framkom således inga indikationer på förhistoriska boplatslämningar eller gravlämningar (fig 3 och 7). I dessa schakt påträffades ett tiotal anläggningar som tolkats som nedgrävningar eller mörkfärgningar med eventuell kulturpåverkan. Humuslagret var ca 0,15-0,3 m djupt. Lagret under humuslagret bestod mestadels av rödbrun sand med inslag av grus. Schakten saknade i stort sett stenar. I ett schakt framkom mindre ansamlingar av eldpåverkad sten (A812 och A821). I schakt 15 påträffades en större sten intill två mörkfärgningar (A441 och A1048) (fig 8). Vid framrensningen av ytan kring stenen diskuterades om mörkfärgningarna kunde vara en del av en skelettgrav med en klumpsten som gravmarkering. Denna typ av gravkonstruktion påträffades vid slutundersökningen 1992. Tre av skelettgravarna hade markerats med en klumpsten synlig ovan mark och innehöll bottenkonstruktioner bestående av en stenläggning och mörkfärgning efter ett eventuellt trälock (Helander & Zetterlund 1998:33). Obrända ben eller tänder av människa återfanns i två av de tre skelettgravarna. Med denna gravtyp i åtanke undersöktes mörkfärgningarna. Mörkfärgningarna, som var gråbruna till färgen och ca 0,8 m djupa, visade sig sakna kulturpåverkan och stenkonstruktion. Fyllningen i fem av anläggningarna sållades utan att några benfragment framkom.

Schakt 19 och 36

I schakt 19 och 36 framkom ett flertal anläggningar som med stor sannolikhet är lämningar efter gravar/gravkonstruktioner med tillhörande brandgrav. Öster om den stora stensättningen A722I, togs schakten upp. Schakt 19 låg ca fyra meter söder om stensättningen medan schakt 36 angränsade i sydost (fig 7 och 8). Schakten var oregelbundna till formen med en bredd på mellan 1,6-4 m. Humuslagret i schakten var ca 0,15-0,2 m djupt.

I schakt 19 framkom ett större antal stenar som tillsammans bildade två eller flera stensättningar (A1400 med A1439 och A1454) (fig 8). I norra delen av schaktet påträffades en stenansamling tolkad som en inre stenkrets (A1439) tillsammans med en rundad stenkonstruktion vilken sannolikt är en del av en kantkedja (fig 9). Tillsammans utgjorde de stensättning A1400. Stenarna i den inre stenkresten var ca 0,1-0,3 m stora medan stenarna i kantkedjan var mellan 0,3-0,4 m stora och bestod av plana moränstenar. Det är

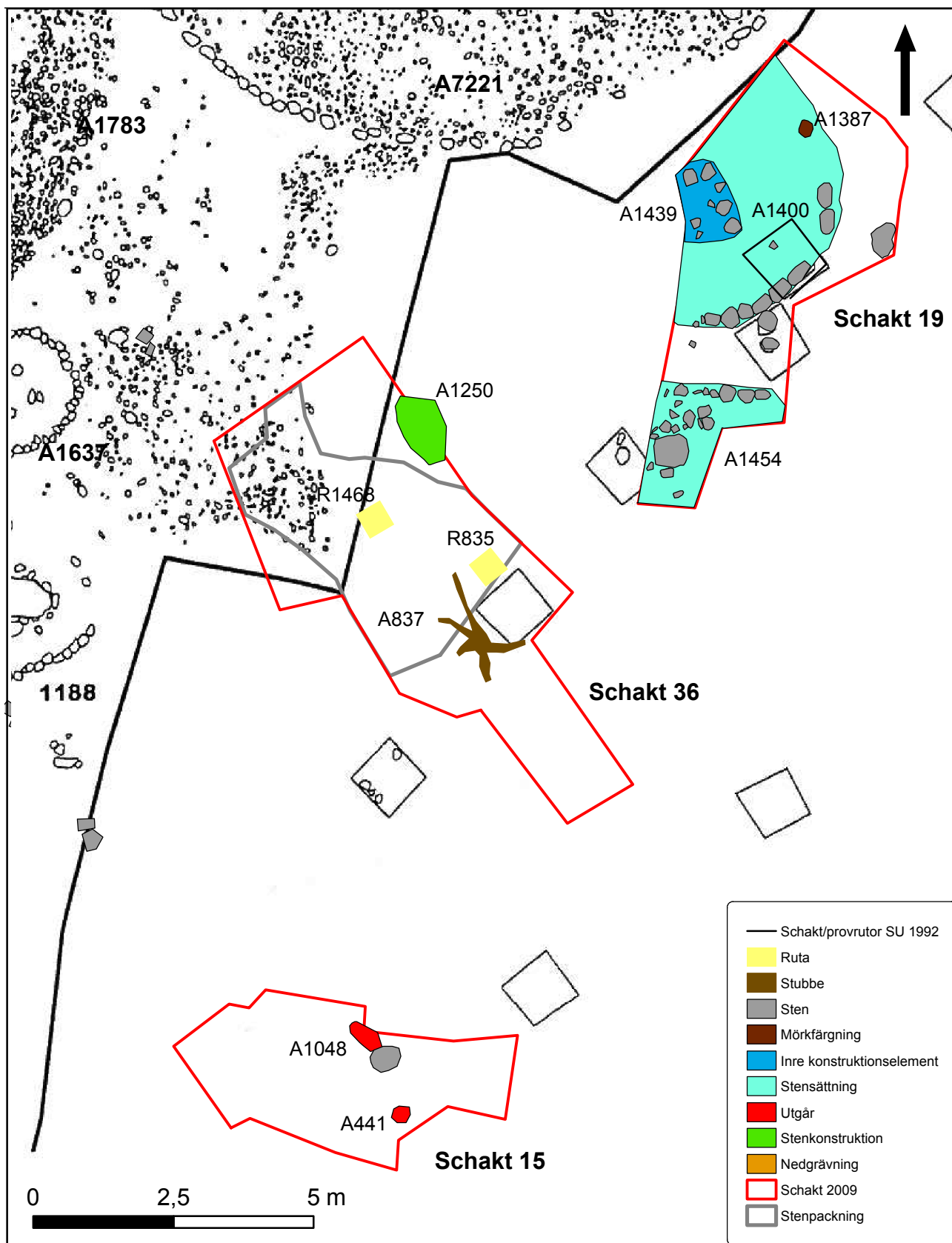

Fig 8. Kartan visar den sydöstra delen av gravfältet och resultaten från förundersökningen 2009 tillsammans med slutundersökningen 1992. Delar avstensättningar/ stenkonstruktioner framkom i schakt 19 och 36, inte långt från den stora stensättningen A7721 och gravgruppen med de resta stenarna strax väster om schakten. På kartan syns även sydöstra delen av schaktet och gravarna från slutundersökningen 1992. Skala 1: 100.

Fig 9. Östra delen av stensättning A1400 med kantkedja i schakt 19. I mitten syns den inre stenkretsen A1439 och till höger ligger schaktet där stensättning A7221 påträffades vid slutundersökningen 1992. Foto från öst av Kim Darmark, SAU.

således den sydöstra och östra delen av stensättningen som blev framtagen. Uppskattningsvis är stensättning A1400 ca 5,5-6 m i diameter varav den framtagna delen var ca 3-5 m i diameter. Stensättningen är anlagd i mörkt gråbrun-svartbrun sand med inslag av grus. Fyra av stenarna vid A1400 framkom även under slutundersökningen 1992 när man tog upp provrutor öster om undersökningsområdet i syfte att avgränsa fornlämningen (se fig 8). Stensättning A1400 med den inre stenkonstruktionen A1439 skulle kunna tillhöra gravtypen "rest sten med rundad kantkedja" där den resta stenen har försvunnit från platsen vid ett senare tillfälle. Det som återstår är i så fall fundamentstenarna för den resta stenen, d v s den inre stenkretsen, som stöttat stenen samt den cirkulära kantkedjan. Parallellerna är flera mellan A1400 och de resta stenarna med rundad kantkedja som påträffades vid slutundersökningen 1992. Förutom formen och storleken på den inre stenkretsen och den rundade kantkedjan har A1400 en i stort sett stenfri yta mellan den inre och yttre konstruktionen, vilket även gäller för de resta stenarna med kantkedja från 1992 års grävning. Stenarna i kantkedjan i A1400 är något större än de stenar som tidigare påträffades i kantkedjorna för de resta stenarna. Gravgruppen från slutundersökningen med de tre resta stenarna samt de två fundamenten efter resta stenar låg ca 5-10 m väst och sydväst om A1400.

Ytterligare en stenkonstruktion, A1454, framkom i schakt 19. Denna var belägen något lägre än stensättning A1400. I södra delen av schaktet var sanden betydligt mörkare, nästan svartbrun, jämfört med sanden i intilliggande stensättning A1400 (fig 8 och 10). Sanden var dessutom sot- och kolbemängd, något fet

Fig 10. Stensättning A1454 i schakt 19. Kring det stora stenblocket finns en stenansamling och bakom den ligger en stenrad som tolkats som en del av en kantkedja. I bakgrunden syns stensättning A1400 med kantkedja. Man kan notera att jorden är betydligt mörkare i A1454 än i A1400. Foto från söder av Emma Sjöling, SAU.

och kulturpåverkad. Här hittades en stenrad i öst-västlig riktning mellan den ljusare sanden i norr och den betydligt mörkare sanden i söder. Stenarna som var mellan 0,15–0,3 m stora har tolkats som delar av en yttre kantkedja till en stensättning (A1454). Innanför kantkedjan låg en stenpackning med stenar i något mindre storlek (ca 0,1–0,2 m stora) samt ett stort stenblock, tolkat som eventuellt ett mittblock (ca 0,6 m i diameter). Stenblocket skulle även kunna vara en omkullvält rest sten, vilket betyder att även denna stenkonstruktion kan tillhöra gravtypen ”rest sten med kantkedja” (Helander & Zetterlund 1998:14). En alternativ tolkning är att graven istället är en skelettgrav. Annika Helander och Peter Zetterlund (1998:20) definierar gravgrupp D som ”gravar

Fig 11. En stenkonzentration, A1250, undersöktes i nordöstra kanten av schakt 36. Anläggningen har tolkats som en del av en stenkonstruktion, ev en stensättning. Foto från väst av Kim Darmark, SAU.

Fig 12. I en kvartsmeterruta (R835) i schakt 36 påträffades en stenkonzentration och en mörk nedgrävning som har tolkats som en stenkonstruktion, ev del av en stensättning. Foto från sydväst av Kim Darmark, SAU.

med bottenkonstruktion och klumpsten” (jfr med A441 och A1048 i schakt 15), vilket stämmer överens med utseendet på A1454.

Schakt 36 avtorvades försiktigt med maskin eftersom det strax under humuslagret påträffades en relativt tät stenansamling (fig 8). Stenansamlingen, A837, sträckte sig från schaktets nordvästra del och ca 5 m in i schaktet. Efter finrensning och provgrävning visade det sig att stenansamlingen i de västra delarna, d v s ca 2 m in från den nordvästra schaktkanten, var omrörd och låg i slutundersökningsschaktet från 1992. Vid rensningen framkom ett kvartsavslag (F1). Mittersta delen av schakt 36 var däremot ostörd. Här framkom delar av vad som tolkats som en stenpackning (fig 11). Stenpackningen, A1250, som låg i nordöstra schaktkanten, har inte avgränsats. Den undersökta delen mätte $0,8 \times 1,4$ m och bestod av en flack, relativt tät stenpackning med stenar i storleken 0,15 m i diameter. Ett antal av stenarna var eldpåverkade. Hälften av den framtagna delen handgrävdes varvid fyllningen sållades. Inga fynd påträffades i anläggningen.

Ett par meter sydöst om stenpackningen A1250 framkom ett antal större stenar i en kvartsmeterruta (R835) (fig 12). Stenkoncentrationen låg i stenlagret A837 och ca 0,2–0,3 m under humuslagret. Stenarna låg i ett mörkt svartbrunt-gråbrunt sandlager som var kol- och sotbemängt. Stenarna har tolkats som en del av en stenkonstruktion, eventuellt en stensättning. Det är oklart om de ingår i stensättning A1250 eller om de ska betraktas som en separat stensättning/stenkonstruktion.

Sammanfattningsvis kan sägas att ett flertal anläggningar i schakt 19 och 36 har tolkats som stensättningar eller stenkonstruktioner vilka ingår i Högby RAÄ 14. Anläggningarnas läge, form och utseende talar för detta. Stenkonstruktionerna är med stor sannolikhet delar av två säkra stensättningar och ytterligare en eller två eventuella stensättningar.

Fynd

Ett fynd tillvaratogs vid undersökningen. Det bestod av ett fragment slagen kvarts (F1) som framkom i den omrörda delen av schakt 36, d v s i det gamla schaktet från slutundersökningen 1992. Sammanfattningsvis kan sägas att inga ben, varken brända eller obrända, framkom i de undersökta anläggningarna. Om anläggningarna innehöll ben borde åtminstone enstaka fragment framkommit vid sållningen av fyllningen. Det bör dock tilläggas att fyllningen i de konstaterade stensättningarna/stenkonstruktionerna varken har undersökts eller sållats.

Prover

Inga prover har tagits.

Utvärdering

Högby RAÄ 14, Linnebergsgrovfältet, kan genom förundersökningen 2009 betraktas som avgränsad åt alla väderstreck. Fornlämningen fortsätter inte väster om den 16 m breda störningen efter en vattenledning som finns på västra sidan av väg 32. Grovfältet har även begränsats åt norr och söder på båda sidor av vägen. Här gäller samma avgränsning som slutundersökningen från 1992 kom fram till. Däremot har fornlämningen visat sig fortsätta något i öster och sydost. Här framkom anläggningar bestående av en handfull stenkonstruktioner som tolkats som två stensättningar och två eventuella stensättningar. Grovfältet fortsätter högst 10-15 m sydost och ost om den stora stensättningen A7221 som undersöktes 1992 (se fig 8 och 13). Denna yta ligger dock utanför vägarbetsområdet. Utöver anläggningar som definierats som grovlämningar har ett mindre antal mörkfärgningar/nedgrävningar framkommit. Dessa var inte av gravkaraktär och låg utanför vägarbetsområdet och dessutom utanför den tillkomna undersökningsytan på ca 10-15 m från stensättningen A7221. Vissa av anläggningarna var eventuellt kulturpåverkade och skulle kunna vara boplatzlämningar. Någon typ av aktivitet har ägt rum vid anläggningarna men indikationerna är så pass svaga att de inte är att betrakta som fornlämningar.

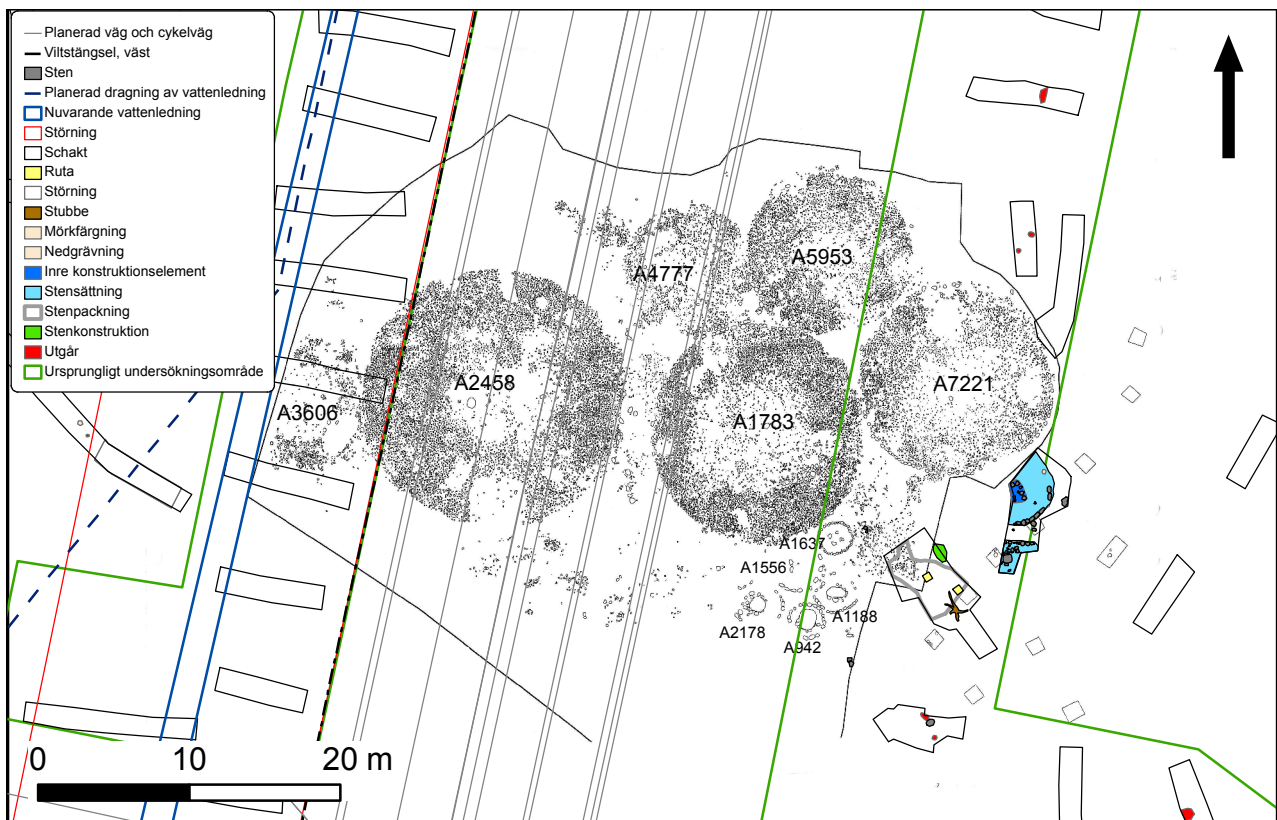

Fig 13. Kartan visar resultaten från förundersökningen 2009 och resultaten från slutundersökningen 1992. Anläggningarna med stenkonstruktioner i schakt 19 och 36 visar att grovfältet med all sannolikhet fortsätter ca 10 m, kanske 15 m i sydöstlig riktning från den stora stensättningen A7221. Skala 1:500.

Stenkonstruktionerna har inte tagits fram i sin helhet men kan ändå ge information om deras karaktär. Utifrån form, utseende och sammansättning har de tolkats som delar av en rest sten (som dock är borttagen) med inre stenkrets och cirkulär kantkedja, en stensättning med mittblock/eventuellt omkullvält rest sten med inre stenkrets och kantkedja samt en eller två eventuella stensättningar med stenpackningar med eventuella kantkedjor. Det inre gravskicket har inte undersökts men utifrån tidigare undersökningar är det högst troligt att de framkomna stenkonstruktionerna innehåller brandgravar. Eventuellt skulle stensättning A1454 kunna vara en skelettgrav. Inga prover för datering har tagits vid undersökningen. Eftersom stenkonstruktionerna har flera paralleller med gravarna från slutundersökningen 1992 har de tolkats vara samtida med dessa, d v s huvudsakligen från äldre och yngre romersk järnålder, men kan även sträcka sig från förromersk järnålder till folkvandringstid.

Sammanfattning

Med anledning av en planerad ny- och ombyggnad av väg 50 (nuvarande väg 32) mellan Motala och Mjölby, har en arkeologisk förundersökning utförts av Högby RAÄ 14 inom fastigheten Högby 5:12, Mjölby kommun (fig 1). Förundersökningen utfördes av SAU (Societas Archaeologica Upsaliensis) under maj månad 2009 och uppdragsgivare var Vägverket. Ansvarig för projektets genomförande var Niklas Stenbäck och fältarbetsledare var Emma Sjöling. Fornlämningen, som även är känd under namnet Linnebergsgravfältet, har tidigare undersökts av UV Öst (dåvarande UV Linköping) i samband med byggnationen av väg 32 (Helander & Zetterlund 1998). Gravfältet, som innehöll 34 brandgravar och 14 skelettgravar, daterades utifrån fynden till romersk järnålder.

Syftet med undersökningen var att fastställa karaktär, datering, utbredning, omfattning, sammansättning och komplexitet av den resterande delen av RAÄ 14 inom undersökningsområdet. Efter samråd med Länsstyrelsen bestämdes det att hela fornlämningen skulle avgränsas, d v s även utanför vägarbetsområdet.

Undersökningsområdet, som omfattade båda sidor av nuvarande väg 32, var ursprungligen ca 2 150 m². Området bestod av momark bevuxen med tallar förutom på den västra sidan av vägen där ytan till stor del utgjordes av en störning i form av en vattenledning och recent gräsbevuxen dikesfyllning. Undersökningen utfördes genom sökschaktning med maskin följt av rensning för hand. Osäkra anläggningar undersöktes genom handgrävning och sållning. Sammanlagt togs 36 schakt upp med en total yta på ca 460 m².

Förundersökningen har lett fram till att gravfältet Högby RAÄ 14 har kunnat avgränsas åt alla håll. I gravfältets östra och sydöstra del framkom stenkonstruktioner som har tolkats som delar av två stensättningar och en eller två eventuella stensättningar. Gravfält-

tet fortsätter med andra ord sydöst om den östligaste belägna stora stensättningen (A7221) från undersökningen 1992 och sträcker sig högst 10–15 m sydost/ost om denna. De nyfunna stensättningarna har inte undersökts utan endast rensats fram och dokumenterats i fält. Inga ben påträffades vid undersökningen.

Gravfältets avgränsning från 1992-års slutundersökning stämmer dock i övriga riktningar. På den västra sidan av vägen har gravfältet förstörts av den nedgrävda vattenledningen och dikesfyllningen, vilket även noterades vid slutundersökningen 1992. Inga fornlämningar kunde konstateras väster om den 16 m breda störningen förutom något enstaka pinnhål/nedgrävning som tolkades som osäker. Sammanfattningsvis kan sägas att förundersökningen har kunnat avgränsa gravfältet i samtliga riktningar samt att tidigare oregistrerade stensättningar har påträffats i sydöstra delen av gravfältet. Stensättningarna ligger dock utanför väg-arbetsområdet.

Referenser

- Carlsson, T., Kaliff, A., Molin A., Molin, F. och Sundberg, K. 1996. *Hulje. Boplats, skärven och gravar. E4-syd RAÄ 89, Högby socken samt RAÄ 234-236 och RAÄ 246, Mjölby socken, Östergötland*. Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Linköping 1996:63.
- Helander, A. & Zetterlund, P. 1998. *Högby. Linnebergsgravfältet från romersk järnålder. Arkeologisk slutundersökning. Linneberg 1:2 och 1:3, RAÄ 14, Högby socken och Mjölby kommun, Östergötland*. Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Linköping 1998:52.
- Skjöldebrand, M. 1996. *Högby 87*. Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Rapport UV Linköping 1997:6

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell

Schakt	Längd (m)	Bredd (m)	Humus-lager	Schakt-djup	Area m2	Anl	Beskrivning	Status
1	4,4	1,6	-	0,2-0,3	6,29		Gräsbevuxen störning. Recenta diken, fyllnadslager och kompositier för vattenledning.	Störning
2	9	1,6	-	0,2-0,3	14,52		Gräsbevuxen störning. Recenta diken, fyllnadslager och kompositier för vattenledning.	Störning
3	8,7	1,6	-	0,2-0,3	14,11		Gräsbevuxen störning. Recenta diken, fyllnadslager och kompositier för vattenledning.	Störning
4	8,6	1,6	-	0,2-0,3 (0,5 i Ö)	13,39		Gräsbevuxen störning. Recenta diken, fyllnadslager och kompositier för vattenledning.	Störning
5	10	1,6	-	0,2-0,3	16,12		Gräsbevuxen störning. Recenta diken, fyllnadslager och kompositier för vattenledning.	Störning
6	9,4	1,6	-	0,2-0,3	15,38		Gräsbevuxen störning. Recenta diken, fyllnadslager och kompositier för vattenledning.	Störning
7	8,6	1,6	-	0,2-0,3	14,11		Gräsbevuxen störning. Recenta diken, fyllnadslager och kompositier för vattenledning.	Störning
8	7,1	1,6	-	0,2-0,3	11,41		Gräsbevuxen störning. Recenta diken, fyllnadslager och kompositier för vattenledning.	Störning
9	6	1,6	-	0,2-0,3	9,46		Gräsbevuxen störning. Recenta diken, fyllnadslager och kompositier för vattenledning.	Störning
10	6	1,6	-	0,2-0,3	9,37		Gräsbevuxen störning. Recenta diken, fyllnadslager och kompositier för vattenledning.	Störning
11	7,8	1,6	-	0,2-0,3	12,78		Gräsbevuxen störning. Recenta diken, fyllnadslager och kompositier för vattenledning.	Störning
12	7,9	1,6	-	0,2-0,3	12,24		Gräsbevuxen störning. Recenta diken, fyllnadslager och kompositier för vattenledning.	Störning
13	11,5	1,6	0,3	0,4	15,84		Gräsbevuxen störning/gräsbevuxen skogsmark. Rödbrun sand med inslag av grus. Störning av vattenledning i hela schaktet förutom ca 2-3m i väster som bestod av skogsmark.	Störning/Ingen fornlämning
14	3,5	1,6	0,3	0,35	5,16		Gräsbevuxen skogsmark. Rödbrun sand.	Ingen fornlämning
15	ca 6	1,6-3	0,28	0,3	11,32		Gräsbevuxen skogsmark. Rödbrun sand. Inslag av eldpåverkad sten. Stor sten centralt i norra delen av schaktet. Nedgrävningar intill stenen, A441 (utgått) och A1048 (utgått).	Ingen fornlämning
16	8,3	1,6	0,2	0,3	13,13		Gräsbevuxen skogsmark. Rödbrun sand. En mindre ansamling av skärvsten/skörbränd sten centralt i schaktet (A434 som utgått).	Ingen fornlämning
17	9,7	1,6	0,28	0,3	14,1		Gräsbevuxen skogsmark. Rödbrun sand.	Ingen fornlämning
18	6,2	1,6	0,25	0,35	9,05	A417, A797	Gräsbevuxen skogsmark. Rödbrun sand. Centralt i schaktet framkom A417, ett 1,20 m bred mörkfärgning av mer flammig mörkbrun sand, något fet. En nedgrävning/ev. boplatslämning, A797 (nedgrävning) framkom i A417 (mörkfärgning).	Ev. fornlämning
19	ca 8,5	1,6-4	0,15	0,15-0,2	19,86	A1400, A1439, A1454	Gräsbevuxen skogsmark. Norra och mellersta delen av schaktet (vid A1400): Gråbrun sand, fläckvis brun med inslag av grus, kol och sot. Södra delen av schaktet (vid A1454): Mörk svartbrun sand, något fet, med inslag av kol och sot, kulturpåverkad. 2 stensättningar (A1400 och A1454) med delar av kantgedjor och inre konstruktions element (A1439) och mittblock (i A1454).	Fornlämning
20	ca 9,5	1,6-2,7	0,2	0,25	14,89		Gräsbevuxen skogsmark. Rödbrun grusig sand, enstaka stenar (ev. skärvsten) i schaktet	Ingen fornlämning

Schakt	Längd (m)	Bredd (m)	Humus-lager	Schakt-djup	Area m2	Anl	Beskrivning	Status
21	5	1,6	0,15	0,25	7,35		Gräsbevxen skogsmark. Rödbrun sand, mindre antal stenar i schaktet. 2 stenansamlingar med att antal skärvstenar (A812 och A821)	Ingen fornlämnning
22	7,5	1,6	0,2	0,25	10,88		Gräsbevxen skogsmark. Gul finkornig sand. Et antal större stenar i östra delen av schaktet (A495), ev. skörbrända.	Ingen fornlämnning
23	8,5	1,6-2,3	0,2	0,25	15,07		Gräsbevxen skogsmark. Brungul finkornig sand. Stenansamlingar med mörkfärgningar i västra delen av schaktet (A524 och A533).	Ingen fornlämnning
24	6,2	1,6	0,2	0,25	9,36		Gräsbevxen skogsmark. Rödbrun sand.	Ingen fornlämnning
25	3,2	1,6	0,18	0,28	5,21		Gräsbevxen gångstig. Rödbrun sand.	Ingen fornlämnning
26	3	1,6	0,15	0,26	4,65		Gräsbevxen gångstig. Rödbrun sand. En rotbrand.	Ingen fornlämnning
27	11,3	1,6	0,27	0,3	16,66		Gräsbevxen skogsmark. Rödbrun sand med inslag av grus	Ingen fornlämnning
28	18,9	1,6	0,2	0,23	27,52		Gräsbevxen störning/gräsbevxen skogsmark. Rödbrun sand med inslag av grus. Störning från östra schaktkanten och ca 4 m västerut därefter skogsmark.	Störning/Ingen fornlämnning
29	18	1,6	0,27	0,3	26,18	A570	Gräsbevxen störning/gräsbevxen skogsmark. Rödbrun sand med inslag av grus. En nedgrävning/ev. pinnhål (A570) centralt i schaktet. Störning från östra schaktkanten och ca 6,6 m västerut därefter skogsmark.	Störning/Ingen fornlämnning
30	7	1,6	0,23	0,27	10,34		Gräsbevxen skogsmark. Rödbrun sand.	Ingen fornlämnning
31	5,2	1,6	0,25	0,3	7,78		Gräsbevxen skogsmark. Rödbrun sand.	Ingen fornlämnning
32	4,8	1,6	0,23	0,28	7		Gräsbevxen skogsmark. Rödbrun sand.	Ingen fornlämnning
33	6,2	1,6	0,14	0,2	11,34		Gräsbevxen gångstig. Rödbrun sand med inslag av grus	Ingen fornlämnning
34	7,3	1,6	0,3	0,35	12,37		Grusväg. Norra halvan: Rödbrun sand med relativt mycket grusinslag. Bärlager för grusväg. Södra halvan: grusväg. Gruslager med rödbrun sand.	Störning/Ingen fornlämnning
35	6,2	1,6	0,3	0,4	9,79		Grusväg/gräsbevxen skogsmark. Rödbrun sand med relativt mycket grus. Grusväg (gruslager) i östra schaktkanten och ca 1,5 m västerut, därefter skogsmark.	Störning/Ingen fornlämnning
36	9,3	1,6-4	0,15	0,15	25,71	A1250, R835, A837	Gräsbevxen skogsmark/slutundersökningschakt. Gråbrun sand med inslag av grus. I R835: Mörkt gråbrun sand (0,3 m ned). Slutundersökningschakt från 1992 med stenpackning från västra schaktkanten och ca 2,3 m österut, sedan orörd stenpackning ca 3 m (centralt i schaktet) och därefter ca 4 m sandlager med grusinslag (stenfritt) i öster. Stenpackningen bestod av skärvsten och naturlig sten, ca 0,10 m i diameter. Två stenkonstruktioner påträffades, dels A1250 i norra schaktkanten, och dels i R835. Ett rensfynd i norra delen av schaktet: F1 (slagen kvarts).	Fornlämnning

Bilaga 2. Anläggningstabell

Anl nr	Anl typ	Undersökt	Schakt	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Avgränsad	Beskrivning	X-koordinat	Y-koordinat
417	Mörkfärgning	Delvis	18	Ej avgränsad	1,2	0,1	Nej	Flammig mörkbrun sand, något fet. Ev kulturpåverkad.	6470366,519	156404,509
434	Utgår	Ja	16	>0,8	0,8	-	Nej	Ytlig koncentration av sten. Ingen nedgrävning/kulturpåverkan.	6470375,369	156394,322
441	Utgår	Ja	15	0,5	0,5	0,8	Ja	Gråbrun mörkfärgning med ett antal mindre moränstenar. Ingen kulturpåverkan.	6470380,449	156377,602
495	Utgår	Ja	22	1	0,4	-	Ja	Stenansamling med ett antal ev skörbrända stenar.	6470422,918	156384,812
524	Utgår	Ja	23	0,6	0,4	-	Ja	Gråbrun mörkfärgning med stenansamling, ev stenlyft. Ingen kulturpåverkan.	6470431,845	156381,382
533	Utgår	Ja	23	1,6	0,4	-	Ja	Stenansamling med mörkfärgning. Ingen kulturpåverkan.	6470430,165	156383,091
563	Utgår	Ja	29	0,2	0,2	-	Ja	Gråbrun mörkfärgning lytan, ev rotrest. Ingen kulturpåverkan.	6470400,406	156321,631
570	Nedgrävning	Ja	29	0,35	0,35	0,32	Ja	Ev pinnhål. U-formad nedgrävning med gråbrun fyllning, ev kulturpåverkad.	6470401,260	156321,134
797	Nedgrävning	Ja	18	0,5	0,5	0,34	Ja	Nedgrävning i mörkfärgningen A417. Svartbrun sand, ev kulturpåverkad.	6470366,390	156404,643
812	Utgår	Ja	21	0,4	0,4	0,08	Ja	Stenansamling med ett antal skärvtstenar. Ingen nedgrävning.	6470412,641	156383,157
821	Utgår	Ja	21	0,3	0,3	0,08	Ja	Stenansamling med ett antal skärvtstenar, liten nedgrävning.	6470413,716	156384,008
837	Stenpackning	Delvis	36	>3	>3		Nej	Relativt tät stenansamling. Stenstorlek: ca 0,15 m i diameter. Störning i väst, ca 2 m, av 1992-års SU i ruta 835 i A837 framkom en stenkonstruktion som ev kan vara del av en stensättning.	6470390,880	156377,147
1048	Utgår	Ja	15	0,3	0,3	0,5	Ja	Gråbrun mörkfärgning, oregelbunden i profil, stenblock, ca 0,4 m i diameter, angränsar i söder av anl.	6470381,835	156376,981
1250	Stenkonstruktion	Delvis	36	1,4	0,8	0,12	Nej	Ev stensättning, del av stenkonstruktion i form av en stenpackning.	6470392,653	156377,957
1387	Mörkfärgning	Ja	36	0,4	0,2	0,1	Ja	Gråbrun mörkfärgning, troligtvis stenlyft av kantkedjesten till A1400.	6470398,036	156384,83
1400	Stensättning	Nej	19	ca 5,5-6	ca 5,5-6	-	Nej	Stensättning bestående av en rund kantkedja samt inre stenkreter (A1439) för ev uppstötning av en borttagen rest sten.	6470396,92	156383,991
1423	Utgår	Ja	19	0,25	0,2	-	Ja	Gråbrun mörkfärgning, ev rotrest.	6470397,329	156385,353
1439	Inre konstruktions-element	Nej	19	>1,5	>1	-	Nej	Inre stenkreter tillhörande stensättning A1400, ev uppstötande av borttagen rest sten.	6470396,745	156383,095
1454	Stensättning	Nej	19	>5	>3	-	Nej	Stensättning m kantkedja och ev mittblock. Alternativ tolkning: skelettgrav tillhörande gravtyp D, dvs "gravar med bottenkonstruktion och klumpsten".	6470392,41	156383,139

Bilaga 3. Anläggningsbeskrivningar

Anläggning 1250

Tolkning

Grav

Yttre gravskick

Ev stensättning, del av stenkonstruktion i form av en stenpackning

Inre gravskick

-

Datering

-

Storlek

Ej avgränsad. Undersökt del: 0,8 m × 1,40 m.

Belägenhet

Anläggningen påträffades i nordöstra kanten av schakt 36, ca 5 m söder om stensättning A772I och ca 6 m öster om resta stenen A1637 (båda från SU 1992). Anläggningen var belägen i gråbrun sand, ca 123 m ö h. Strax söder om A1250 framkom stenansamling A837.

Beskrivning

Ca 0,8 m × 1,40 m stor stenpackning. Anläggningen har inte avgränsats åt nordost utan verkar fortsätta i denna riktning. Den framtagna delen var väl avgränsad samt tät, flack och något rundad. Till största delen innehöll packningen naturlig sten men det förekom även ett mindre antal skörbrända stenar. Stenstorlek: ca 0,15 m. Anläggningens djup: ca 0,12 m.

Undersökningsmetod

Avtorvning med hjälp av grävmaskin och framrensning för hand. Anläggningen är endast delundersökt. En profil lades i NÖ-SV-riktning över stenansamlingen där den NV delen undersöktes med hjälp av skärlev. All fyllning från den undersökta delen sållades i 4 mm såll.

Lagerbeskrivning

Lager 1: Mörk gråbrun siltig sand med inslag av grus.

Fynd

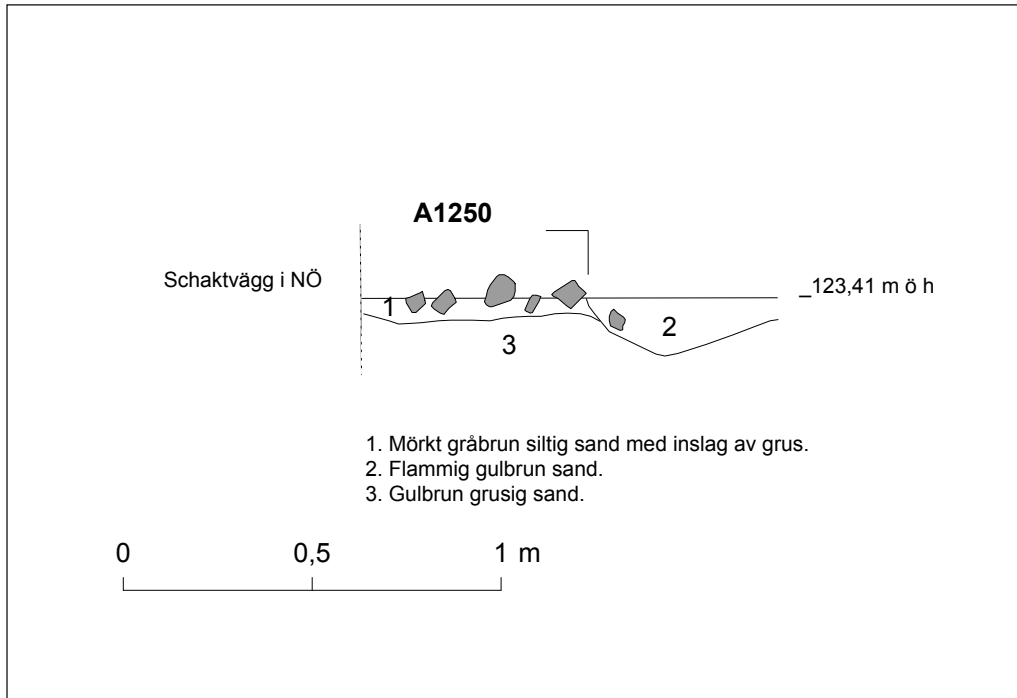
-

Osteologi

-

Prover

-

A1250, profil från NV. Skala 1:20.

Anläggning 1400 (inkl. A1439)

Tolkning

Grav

Yttre gravskick

Stensättning bestående av en rund kantkedja samt en inre stenkrets (A1439) för ev uppstötning av en borttagen rest sten.

Inre gravskick

-

Datering

-

Storlek

Ej avgränsad. Framtagen yta: ca 3 × 5 m. Uppskattad storlek: ca 5,50–6 m i diameter. Inre stenkrets (A1439): ca 1,5 m.

Belägenhet

Anläggningen påträffades i norra delen av schakt 19, i direkt anslutning till eller ca 1 m SÖ om stensättning A7221 från SU 1992.

Fyra av stenarna i kantkedjan framkom i provrutor vid förundersökningen 1992. Anläggningen var belägen i rödbrun-brun sand, ca 123 m ö h.

Beskrivning

Efter avbaning framstod A1400 som den östra delen av en stensättning med kantkedja och delar av en inre konstruktion (A1439). Den rundade kantkedjan bestod av relativt plana moränstenar (stenstorlek 0,30–0,40 m). Två stenar i södra delen avvek från kantkedjans cirkulära form. I en rät vinkel mot kantkedjan bildar de en övergång mellan A1400 och den närbelägna stensättningen A1454. Dessa stenar framkom även vid rutgrävning på slutundersökningen 1992 (se ovan). Den inre konstruktionen A1439 framträdde som den östra delen av en inre stenkrets (stenstorlek 0,10–0,30 m). Stenkretsen har tolkats som en uppstöttning för en borttagen rest sten. Området mellan kantkedjan och den inre stenkretsen var nästan helt stenfritt.

Undersökningsmetod

Avtorvning med hjälp av grävmaskin och framrensning för hand. Anläggningen har inte undersökts.

Lagerbeskrivning

A1400: Lager 1 (det framrensade lagret): Gråbrun sand, fläckvis brun, med inslag av grus, kol och sot.

A1439 (inre konstruktion): Lager 1 (det framrensade lagret): Mörkt gråbrun-svartbrun sand med inslag av grus, kol och sot. Kulturpåverkad.

Fynd

-

Osteologi

-

Prover

-

Anläggning 1454

Tolkning

Grav

Yttre gravskick

Stensättning med kantkedja och ev mittblock.

Inre gravskick

-

Datering

-

Storlek

Ej avgränsad. Framtagen yta: ca 1-2,30 m.

Belägenhet

Anläggningen påträffades i södra delen av schakt 19, ca 6-7 m söder om A7221 från SU 1992 och ca 1 m söder om A1400 från FU 2009. Anläggningen var belägen i mörk svartbrun sand, ca 123 m ö h.

Beskrivning

Efter avbaning framträdde en stenansamling med moränstenar strax söder om och på en något lägre nivå än stensättning A1400. En stenrad med åtta moränstenar (stenstorlek 0,15-0,3 m) i östvästlig riktning har tolkats som en yttre kantkedja. Söder och innanför stenraden framkom en stenpackning i ett mörkt svartbrunt lager. Centralt i stenpackningen låg ett stort stenblock, ca 0,6 m diameter, som skulle kunna vara ett mittblock i stensättningen, alternativt ev en omkullvält rest sten. I anslutning till stenblocket, framför allt norr om det, fanns ett drygt tiotal moränstenar (stenstorlek ca 0,1-0,2 m) vars utsträckning troligtvis fortsätter väster om västra schaktkanten. Anläggningen har tolkats som en del av en stensättning med ett ev mittblock samt kantkedja, alternativt rest sten med kantkedja. En annan tolkning är att stenkonstruktionen är en skelettgrav av gravtyp D, d v s "gravar med bottenkonstruktion och klumpsten" (Helander & Zetterlund 1998:20).

Undersökningsmetod

Avtorvning med hjälp av grävmaskin och framrensning för hand. Anläggningen har inte undersökts.

Lagerbeskrivning

Lager 1 (det framrensade lagret): Mörk svartbrun sand, något fet, med inslag av kol och sot. Kulturpåverkad.

Fynd

-

Osteologi

-

Prover

-

Anläggning i ruta 835 i lager A837

Tolkning

Grav

Yttre gravskick

Stenkonstruktion, ev stensättning, ev tillhörande stenkonstruktion A1250

Inre gravskick

-

Datering

-

Storlek

Ej avgränsad. Undersökt del: 0,5 × 0,5 m.

Belägenhet

Anläggningen är belägen i östra delen av stenansamlingen A837 och framkom i ruta 837 i mellersta delen av schakt 36. Rutan är belägen ca 1,80 m SÖ om stenkonstruktion A1250.

Beskrivning

I stenansamling A837 framkom en koncentration av moränsten (stenstorlek ca 0,1-0,2 m) ca 0,1-0,3 m djupt som framstod som en konstruktion. Sanden i koncentrationen var mörkt svartbrun-gråbrun med inslag av kol och sot. En teori är att stenkoncentrationen i R835 hör till samma stensättning som stenkonstruktion A1250.

Undersökningsmetod

Avtorvning med hjälp av grävmaskin och framrensning av anläggningen för hand. Rutan undersöktes med skärslöv och all fyllning sållades i 4 mm såll. Endast en kvartsmeter ruta har undersökts i anläggningen.

Lagerbeskrivning

Lager 1: Gråbrun sand med inslag av grus. Lager 2: Mörk svartbrun-gråbrun sand med inslag av kol och sot (0,3 m ned).

Fynd

-

Osteologi

-

Prover

-

Med anledning av en planerad ny- och ombyggnad av väg 50 (nuvarande väg 32) mellan Motala och Mjölby genomförde SAU i maj 2009 en förundersökning av gravfältet RAÄ 14 Högby, Mjölby kommun, Östergötland. Fornlämningen är även känd under namnet Linnebergsgravfältet och betydande delar av det undersöktes 1992 av Riksantikvarieämbetet UV. Gravfältet innehöll brand- och skelettgravar från romersk järnålder (Kristi födelse–400 e Kr).

Syftet med förundersökningen 2009 var framför allt att fastställa fornlämningens utbredning. Undersökningsområdet omfattade sammanlagt ca 2 150 m² på båda sidor av nuvarande vägsträckning. Undersökningen utfördes genom söschaktning med grävmaskin följt av rensning för hand. Osäkra anläggningar undersöktes genom handgrävning och sållning. Sammanlagt grävdes 36 schakt med grävmaskin. Resultatet av förundersökningen är att gravfältet har kunnat avgränsas i samtliga väderstreck. Endast åt sydost finns ett antalstensättningar, d v s troliga gravar, som ej undersökts tidigare. Dessa rensades fram och registrerades men undersöktes inte närmare inom ramen för denna förundersökning.

